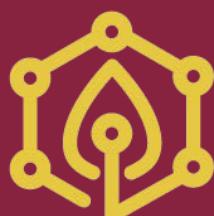

COMO PROGRESAR DENDE
OS **CONCELLOS** CARA A
UNHA **ALIMENTACIÓN**
SAUDABLE E SOSTIBLE
PARA TODO O MUNDO?

13 PROPOSTAS CHAVE PARA
A LEXISLATURA
2023-2027

REDE DE
MUNICIPIOS POLA
AGROECOLOXÍA

• têaææe à . C° eà C te e e Cç à Cà
 ê Cçæ Bé àC eà e Cç Cæ e e Cç
 à Cç C eæç B Cà aæ C eà aææ ae 8 Cæ
 4e ae . B eà aætææeC aæ E Cæ Cà C
 à e Cç e C àC
 Bé e e e e e à eæ C Bé e
 i à e eæ e yàCæ Cç Cç C
 C e Cà C aæBé BéèCàæ Bé Cç aæC C B Cà
 ey e e e e àC
 • æ C Cteææà Cà : e aæk C Cà S à C
 kS C e Cæ e aææ e àC kfK C à Cà
 y aæ C e à e Cà C Cç C e Cç Bé
 àC e C à aætææ
 8 eæà e y e Q3 Cæ à eà C e e Cà aæte e
 Cæ aæ C e BéC f Cæy à aæ C
 eæaæ C à C aæy C Cà C C e y e e
 aæ Q3C e Cà C Cteææà kS
 " aæà C e e aæ àC C e e y C a y e à e C
 C aæ C e e e àC e e aæ E C e https://
www.municipiosagroeco.red/13-propuestas-para-la-legislatura-2023-2027/

 www.municipiosagroeco.red
info@municipiosagroeco.red

A efectos bibliográficos este documento debe citarse como segue:

Rede de Municipios pola Agroecoloxía (2023). 13 propostas chave para a lexislatura 2023-2027. Edita: Rede de Municipios pola Agroecoloxía.

CONTIDO

INTRODUCCIÓN	4
PREPARACIÓN DAS ADMINISTRACIÓN LOCAIS	
PARA POLÍTICAS ALIMENTARIAS	7
MEDIDA 1: COÑECER O SISTEMA ALIMENTARIO, O MEDIO LOCAL E AS DIETAS DA POBOACIÓN	7
MEDIDA 2: FOMENTAR A PLANIFICACIÓN REXINAL ALIMENTARIA	7
MEDIDA 3: DESENVOLVER E REFORZAR ESTRUTURAS E ESPAZOS DE GOBERNO ALIMENTARIO E MELLORAR A COORDINACIÓN ENTRE TODAS ELAS	8
MEDIDA 4: MELLORAR O SEGUIMENTO E AVALIACIÓN DAS POLITICAS ALIMENTARIAS LOCAIS	8
CAMBIO DE NORMATIVA E OUTRAS VARIABLES QUE INFLÚEN NO SISTEMA ALIMENTARIO E NOS AMBIENTES ALIMENTARIOS E DIETAS DA POBOACION.....	9
MEDIDA 5: REGULAR CERTAS CUESTIÓNS AMBIENTAIS.....	9
MEDIDA 6: A PRESERVACIÓN DO SOLO FÉRTIL E A PRIORIZACIÓN DO SEU USO PARA ALIMENTOS	9
MEDIDA 7: A PROMOCIÓN DA ECONOMÍA CIRCULAR E LOCAL NO SISTEMA ALIMENTARIO.....	10
MEDIDA 8: FOMENTAR A INVESTIGACIÓN, A FORMACIÓN E A INNOVACIÓN LOCAL PARA O SECTOR PRIMARIO.....	10
TRANSFORMAR O SISTEMA DE PRODUCIÓN E DISTRIBUCIÓN DE ALIMENTOS	11
MEDIDA 9: MELLORAR AS CONDIÓNOS DO SECTOR PRODUCTOR DE ALIMENTOS... 11	
MEDIDA 10: FOMENTAR AS VENDAS DIRECTAS E CANLES CURTAS DE COMERCIALIZACIÓN E FACILITAR A DISTRIBUCIÓN E A LOXÍSTICA DAS PEQUENAS PRODUCIÓNS LOCAIS BASEADAS NA AGROECOLOXIA	12
MELLORAR O AMBIENTE E O COMPORTAMENTO ALIMENTARIO DA SOCIEDADE.....	13
MEDIDA 11: SENSIBILIZAR, EDUCAR E FORMAR PARA AVANZAR CARA A UNHA ALIMENTACIÓN MÁS SOSTIBLE E SAUDABLE	13
MEDIDA 13: FOMENTAR O ACCESO Á ALIMENTACIÓN SAUDABLE E SOSTIBLE PARA A POBOACIÓN MÁS VULNERABLE	14
MESURA 13:FOMENTAR A COMPRA PÚBLICA DE ALIMENTOS SAUDABLES E SOSTIBLES	14

INTRODUCCIÓN

AS AUTORIDADES PÚBLICAS SEMPRE INFLUÍRON NA PRODUCCIÓN, NA TRANSFORMACIÓN, NA DISTRIBUCIÓN E NO CONSUMO DE ALIMENTOS

Os aranceis na importancia de alimentos, os impostos nos mercados locais, as subvencións a determinados cultivos, por exemplo, son mecanismos que se coñecen dende a antigüidade e que son a orixe das políticas alimentarias actuais.

No noso contexto europeo, dende 1962 contamos cunha Política Agraria Común (PAC) cuxos obxectivos eran aumentar a produtividade e estabilizar os mercados, garantir a dispoñibilidade de alimentos a prezos razonables e proporcionar unhas condicións de vida dignas ao sector produtivo. Porén, os obxectivos más sociais cumpríronse en menor medida do previsto e fomos conscientes dos importantes impactos que a produción industrial de alimentos ten na saúde da natureza e das persoas. Isto fixo que, pouco a pouco, estes aspectos se fosen incorporando á política máis importante da Unión Europea.

Dende a Rede de Municipios pola Agroecoloxía consideramos que áinda estamos moi lonxe de conseguir un sistema alimentario respectuoso coa natureza, que remunre axeitadamente as persoas que producen alimentos e aliméntense de forma sostible e saudable a toda a poboación:

- » A cadea de valor dos produtos alimentarios está moi desequilibrada e a produción primaria recibe unha parte mínima do valor producido, sendo un dos sectores con menores ingresos do Estado. As pequenas e medianas empresas agroalimentarias están a experimentar un notable descenso da súa Renda Agraria².
- » Dende 1976 perdérónse case dous millóns de empregos no sector agrario³, e aproximadamente o 10% das explotacións desaparecen cada dez anos⁴, afectando ao despoboamento rural do interior peninsular.
- » As mulleres tenden a xestionar explotacións más pequenas e diversificadas e a operar nos mercados locais⁵.
- » A agricultura e a gandería dependen cada vez máis dun puñado de empresas que venden os insumos empregados na produción (fertilizantes, fitosanitarios, sementes)⁶. Por outra banda, existe un oligopolio de facto por parte da industria agroalimentaria e da gran distribución⁷.
- » A produción e o consumo foron separados entre si, xerando unha ruptura cos territorios rurais e o seu desenvolvemento económico⁸.
- » Cada vez son máis as enfermidades crónicas e as mortes prematuras ligadas á alimentación actual e á falta de exercicio físico. A dificultade de acceso a produtos frescos, sans e sostibles a un prezo xusto, especialmente entre as persoas más vulnerables, é cada vez más común⁹.
- » Os sistemas alimentarios actuais son insostentables. A forma en que se producen, procesan, almacenan, distribúen e consumen os alimentos utiliza grandes cantidades de substancias tóxicas e xera importantes residuos (fertilizantes, pesticidas e xurro¹⁰), desperdicia alimentos¹¹, está alterando o clima¹², transformou o solo e a paisaxe dun xeito sen precedentes e xera desertificación¹³, desperdicia auga¹⁴, rompeu os ciclos bioxeolóxicos e naturais dos ecosistemas e está esgotando os recursos naturais a unha velocidade vertiginosa. O sector alimentario é a actividade de consumo que máis impacto xera, representando o 52,1% da pegada de consumo do noso Estado⁵.

AÍNDA QUE SE TEN CONSIDERADO QUE OS GOBERNOS LOCAIS NON TEÑEN COMPETENCIAS EN AGRICULTURA E ALIMENTACIÓN....

.... e que estas están compartidas entre o Ministerio de Agricultura, Pesca Alimentaria e os distintos Ministerios das Comunidades Autónomas, a [Lei 7/1985, do 2 de abril, reguladora do Bases do Régime Local \(LRBR\)](#) outorga unha serie de competencias propias que permiten levar a cabo múltiples accións arredor destas cuestións.

Por exemplo:

- » A preventión de incendios pódese facer polos rabaños municipais.
- » A disciplina da urbe pódese aplicar para protexer os solos fértiles.
- » Nos parques e xardíns existe a posibilidade de establecer hortas familiares así como de plantar árbores froiteiras.
- » A preservación do patrimonio histórico inclúe o mantemento de gabias ou espazos agrícolas de interese cultural.
- » A protección do medio ambiente pódese conseguir mediante unha agricultura e gandería ecolóxicas que non contaminen o solo, a auga e o aire.
- » É posible promover feiras e mercados de produtores locais.
- » Nos servizos sociais é posible promover hábitos de alimentación saudables e, para protexer a saúde pública, pódese actuar contra as industrias contaminantes.
- » En canto á recollida e ao tratamento de residuos, pódese promover a compostaxe da fracción orgánica.
- » Nos aspectos culturais e na ocupación do tempo libre pode ter un peso importante a promoción dos alimentos locais e da cultura gastronómica tradicional.
- » Nos centros públicos (escolas e escolas infantís, residencias de maiores etc.) os comedores poden abastecerse de produtos locais e ecológicos.

Noutra orde de cousas, o Estado ou as comunidades autónomas teñen a facultade de atribuír unha serie de competencias en materia de agricultura e alimentación ás entidades locais e estas últimas tamén están facultadas para actuar en interese da cidadanía sempre que non corran riscos económicos e non se execute o mesmo servizo público que outra administración.

PREPARAR

Por iso, e dende unha perspectiva ampla, entendemos que as políticas alimentarias son actuacións que se realizan dende as administracións públicas para intervir:

- » Nos **sistemas alimentarios**, que son unha rede interdependente de axentes (individuos, empresas, entidades financeiras, organismos públicos e privados) situados nun espazo xeográfico determinado que participan directa ou indirectamente na formación e distribución de produtos alimentarios para satisfacer as necesidades alimentarias da poboación.
- » En **ambientes alimentarios**, que son aspectos do contexto físico, económico, político e sociocultural que inflúen nas decisións de compra, preparación e consumo de alimentos.
- » E as **dietas da poboación**, resultado de todas as eleccións alimentarias que fai a xente.

Así, consideramos fundamental o papel das administracións locais na aplicación de **políticas alimentarias locais sostibles**, que son aquelas que buscan acadar o dereito á alimentación saudable e sostible e á soberanía alimentaria para toda a poboación baseada na agroecoxia.

As administracións locais deberán traballar en coordinación coas comunidades autónomas e o Estado, outras entidades vinculadas ao territorio (deputacións, grupos de sesenvolvemento ou acción Local) e colectivos e entidades sociais do territorio. Precisamos un apoio económico suficiente e un marco estatal adecuado para a posta en marcha destas iniciativas.

POLO QUE PROPOÑEMOS AS SEGUINTEIS 13 MEDIDAS QUE CONSIDERAMOS PRIORITARIAS PARA O PRÓXIMO CICLO ELECTORAL.

PORQUE... SE A TRANSFORMACIÓN ALIMENTARIA DEBE SER LOCAL, QUEN MELLOR QUE OS CONCELLOS PARA PROMOCIONALA?

BLOQUE 1

PREPARACIÓN DAS ADMINISTRACIÓN LOCais PARA AS POLÍTICAS ALIMENTARIAS

A alimentación é unha cuestión transversal que normalmente non encaixa no funcionamento das entidades locais. Por iso, hai que levar a cabo unha serie de actuacións e cambios para avanzar cara a sistemas alimentarios locais e sostibles.

Como primeira acción para implementar estas políticas alimentarias, é necesario...

MEDIDA 1: COÑECER O SISTEMA ALIMENTARIO, O MEDIO LOCAL E AS DIETAS DA POBOACIÓN

Para iso, por unha banda, debemos realizar diagnósticos iniciais dos sistemas alimentarios, os ambientes alimentarios e os hábitos da poboación e que esta información se actualice periodicamente para poder valorar os cambios.

- » [Como come Valladolid. Pegada ecolóxica e percepción social da caxeira alimentaria na cidade de Valladolid](#)
- » [Diagnóstico do sector agrario do concello de Palma e propostas de dinamización agroecolóxica](#)

Por outra, debemos ser capaces de detallar a nivel supramunicipal as potencialidades e a vocación do territorio e a compra e consumo de alimentos para poder planificar como se alimenta unha poboación.

Planificar unha alimentación sostible nos concellos tamén implica...

MEDIDA 2: FOMENTAR A PLANIFICACIÓN REXIONAL ALIMENTARIA

Para iso é necesario incorporar a perspectiva alimentaria no deseño e planificación das ciudades e vincularla con infraestruturas alimentarias como mercados, obradoiros, hortas urbanas etc.

- » [Barrios Productores do Concello de Madrid](#)
- » [Ecotira en MercaValencia / Mercaobrador en MercaValencia](#)
- » [Obradoiro de Tagamanent](#)

IMPULSAR POLÍTICAS

A alimentación é un tema que implica numerosos axentes ademais da administración pública local, polo que é necesario...

MEDIDA 3: DESENVOLVER E REFORZAR ESTRUTURAS E ESPAZOS DE GOBERNO ALIMENTARIO E MELLORAR A COORDINACIÓN ENTRE TODAS ELAS

Entre as diferentes propostas concretas, priorízanse as seguintes:

- » Creación de departamentos estables, con organigrama e orzamento definido, dotados de medios e persoal suficientes, para a promoción, a coordinación e o seguimento das políticas alimentarias no ámbito local.
- » [Departamento de Agricultura, Alimentación Sostible e Horta. Concello de Valencia](#)
- » Mellora da coordinación interna das políticas alimentarias con outras como climáticas, os coidados, a igualdade e a perspectiva de xénero.
- » Fomento da cooperación interadministrativa en materia alimentaria con outros concellos, asociacións, CCAA e Estado.
- » Definición e creación de espazos de goberno útiles e eficaces.
 - Follas de ruta, como estratexias alimentarias desenvolvidas mediante procesos participativos.
 - [València / Valladolid / Zaragoza / Barcelona / Madrid / San Cristóbal de La Laguna / Vitoria-Gasteiz](#)
 - Órganos de participación como Consellos de Alimentación
 - [Consello da Alimentación Municipal de Valencia](#)
 - [Consell da Alimentación Municipal de Zaragoza](#)

Tamén hai que saber cara a onde imos, polo que debe ser...

MEDIDA 4: MELLORAR O SEGUIMENTO E A AVALIACIÓN DAS POLÍTICAS ALIMENTARIAS LOCAIS

- » Utilización de mecanismos de seguimento, avaliación e mellora.
- » Incorporación do seguimento e da avaliación na comunicación do Concello e nas actuacións de política alimentaria.
- » Identificación e visibilidade de éxitos e de boas prácticas
 - [Premios do Consello de Organizacións Sociais de la Rede de Municipios pola Agroecoloxía](#)

BLOQUE 2

CAMBIAR A NORMATIVA E OUTRAS VARIABLES QUE INFLÚEN NO SISTEMA E NO AMBIENTE ALIMENTARIO E NAS DIETAS DA POBOACIÓN

Para que se poñan en marcha as políticas alimentarias é necesario que os concellos aproveiten ao máximo a súa capacidade normativa e a aplicación da normativa para protexer As persoas da contaminación, preservar os recursos naturais, mellorar a economía circular e impulsar a investigación en temas produtivos e alimentarios.

MEDIDA 5: REGULAR CERTAS CUESTIÓNS AMBIENTAIS

Por exemplo, é posible limitar a aplicación de produtos químicos tóxicos vinculados á agricultura en determinados espazos públicos ou controlar o uso dos recursos hídricos para a agricultura.

- [O Concello de Valladolid prohíbe o uso de herbicidas para acabar co maleza na cidade](#)

MEDIDA 6: A PRESERVACIÓN DO SOLO FÉRTIL E A PRIORIZACIÓN DO SEU USO PARA ALIMENTOS

É fundamental garantir a produción de alimentos para as xeracións futuras e podemos actuar mediante a:

- » Paralización na destrución dos solos fértiles e a súa protección e preservación.
 - [Parque Agrario de Fuenlabrada](#)
 - [Parque Agrario Soto del Grillo - Rivas-Vaciamadrid](#)
 - [Lei 5/2018, do 6 de marzo, da Generalitat, da Horta de Valencia](#)
- » Clara delimitación do "uso agrario" en base a Plans Especiais ou outros instrumentos de xestión e planificación territorial que permitan a caracterización dos usos do solo.
 - [Plan Xeral de Ordenación Urbana de Castelló: paisaxes agrícolas](#)
 - [Palou 2025: Plan estratégico de Palou - Concello de Granollers](#)
 - [Proxecto de restauración de terrazas "Aguas de Dios" - Concello de San Cristóbal de la Laguna](#)
 - [Deseña o tua Murcia Verde y conectada - Concello de Murcia](#)
 - [Anella Verda de Manresa](#)
 - [AgroVallbona - Concello de Barcelona](#)
- » Coordinación territorial intermunicipal para garantir o abastecemento da 'conca alimentaria'.
 - [Estratexia Alimentaria do Eo](#)

APOIO Á PRODUCIÓN

BLOQUE 3

TRANSFORMAR O SISTEMA DE PRODUCIÓN E DISTRIBUCIÓN DE ALIMENTOS

A necesaria transformación do sector alimentario implica, por unha banda, mellorar as condicións do sector e, por outra, favorecer a venda directa e as canles curtas así como unha distribución e loxística eficientes.

A produción primaria é unha actividade que require importantes esforzos, polo que se queremos que as persoas desenvolvan estes traballos é necesario:

MEDIDA 9: MELLORAR AS CONDICIÓNS DO SECTOR PRODUCTOR DE ALIMENTOS

Para as persoas que xa están en producción, cómpre axudalas a superar a infinidade de trámites burocráticos aos que se enfrentan a diario. Aínda que os concellos non teñen competencias para simplificar a normativa que afecta á producción, transformación e venda de alimentos, fiscalidade e seguridade social etc., pódense crear estruturas para impartir formación específica na materia.

☞ [Centro de Apoyo Empresarial e Tecnológico \(CSETC\) do Concello de Cardedeu](#)

E dende os concellos hai que subliñar que as administracións superiores deberían facilitar o traballo dos produtores, aplicando, por exemplo, o Paquete de Flexibilización da Hixiene Sanitaria.

Tamén se poden ceder apoios directos, como a bonificación fiscal (IBI), a redución de tipos na licenza de actividade e impostos de circulación etc. ligados á distribución e ao consumo de pequena producción

☞ [Bono IBI Rústico, Concello de Castelló](#)

Ademais, pódense restaurar e dinamizar infraestruturas agrarias e de transformación de alimentos dependentes das entidades locais como talleres, matadoiros e despezadores locais e comarcrais, así como potenciar o asociacionismo de producción primaria.

☞ [Vallaecolid en Mercaolid](#)

MEDIDA 7: A PROMOCIÓN DA ECONOMÍA CIRCULAR E LOCAL NO SISTEMA ALIMENTARIO

Pódese considerar un paso moi importante para novos modelos económicos baseados na bioeconomía:

- » Minimización do desperdicio de alimentos en todas as fases.
 - ☞ [Convenio do Parque Agrario del Baix Llobregat e l'Associació Espigoladors](#)
 - ☞ [Buruxka · Concello de Valle do Yerri](#)
- » Reciclaxe de materia orgánica e obtención de fertilizantes para a súa aplicación en producción primaria, parques e/ou xardíns.
 - ☞ [Navàs Porta a Porta / Madrid Agrocomposta](#)
- » Exploración do potencial doutros recursos locais para diversificar os ingresos da producción primaria.
 - ☞ [Rebaño municipal de El Boalo](#)

Porén, para seguir avanzando a nivel local é necesario

MEDIDA 8: FOMENTAR A INVESTIGACIÓN, A FORMACIÓN E A INNOVACIÓN LOCAL PARA O SECTOR PRIMARIO

Algunhas accións prioritarias poden ser:

- » Innovación e investigación local e transmisión de coñecementos empíricos do sector primario: agricultura, gandería, pesca e transformación artesanal.
 - ☞ [Pro-Sobrarbe](#)
 - ☞ [IES la Garrigosa \(Meliána\)](#)
 - ☞ [Formación en agroecología · Concello de Zaragoza](#)
- » Fomento da transición cara a unha xestión máis sostible: investigación-demostración en explotacións, investigación acción-participativa, formación técnica, aprendizaxe entre iguais, redes de colaboración e espazos de intercambio entre distintos territorios etc.
 - ☞ [Granxa Experimental de Fuenlabrada / Ekoizpen · Concello de Orduña](#)
- » Apoio integral ás empresas vincelladas á producción e distribución agroecolóxicas, especialmente aos centros loxísticos compartidos (Food Hubs).

INFORMAR E SENSIBILIZAR

Ante o abandono da actividade agraria e a falta de substitución xeracional, urxe, ademais do anteriormente proposto, promover a incorporación de persoas más novas:

- » Por unha banda, cómpre introducir os programas municipais de fomento do emprendemento, formación e promoción económica, e apoio integral á instalación, así como artellar liñas de subvencións para proxectos de producción ou transformación de produtos locais:

- [Agrorienta't · Concello de Cardedeu](#)
- [Suport Pagès · Concellos de Manresa, Navàs y Artés](#)
- [Plan de Reactivación Agraria · Concello de Castelló](#)
- [Convocatorias de subvencions para a produción e comercialización de produtos locais \[Productes de Palou\] · Concello de Granollers](#)

- » Por outra banda, poder levar a cabo medidas eficaces de cesión de fincas e axudas para o acceso á terra:

- [Banco de Terras do Bierzo](#)
- [Mans a l'Horta · Concello de Valencia](#)

MEDIDA 10: FOMENTAR AS VENDAS DIRECTAS E AS CANLES CURTAS DE COMERCIALIZACIÓN E FACILITAR A DISTRIBUCIÓN E A LOXÍSTICA DE PEQUENAS PRODUCIONES LOCAIS BASEADAS NA AGROECOLOXÍA

Está composto por unha serie de actuacións nas que as entidades locais teñen unha serie de competencias propias ben definidas:

- » Apoyo das administracións públicas na creación e promoción de mercados de vendas non sedentarias e marcas ou emblemas de alimentos locais.

- [Mercado da Reserva da Biosfera de Allariz](#)
- [Mercado local de Granollers](#)
- [Arras Baztan](#)
- [Productos Frescos do Parque Agrario del Baix Llobregat / Asociación de Gastronomía e Turismo Baix Llobregat](#)
- [Mercado de venda directa · Concello de Godella](#)
- [Mercado Agrario do Nordeste · Concello de La Laguna](#)
- [Mercado Eco de Palma de Mallorca · Concello de Palma](#)
- [Ruta de delicias ecológicas en Deba](#)
- [Mercado Agroecológico de Rivas Vaciamadrid](#)
- [Mercado de alimentos Campus San Francisco / Mercados Agroecológicos de Zaragoza](#)

- » Creación de centros de recollida e distribución compartidos, a través da cesión/arrendamento de infraestruturas públicas e asistencia na articulación e financiamento da posta en marcha e consolidación de proxectos e que tamén se coordinen coa compra pública de alimentos.

- [Ecotira en Mercavalencia / Vallaecolid en Mercaolid](#)

BLOQUE 4

MELLORAR O MEDIO AMBIENTE E O COMPORTAMENTO ALIMENTARIO DA SOCIEDADE

As decisións que toman as persoas sobre a forma de comer están condicionadas por numerosos factores, como o nivel de ingresos, o tempo que se pode dedicar á compra e á cociña, a proximidade e dispoñibilidade de produtos frescos e de calidade, a publicidade etc.

Entón, primeiro é necesario

MEDIDA 11: SENSIBILIZAR, EDUCAR E FORMAR PARA AVANZAR CARA A UNHA ALIMENTACIÓN MÁS SOSTIBLE E SAUDABLE

Os responsables políticos, os técnicos da administración e o conxunto da sociedade deben ser conscientes da importancia da alimentación para a nosa saúde e para o planeta, creando espazos, ferramentas e iniciativas de formación, comunicación e educación.

Débese facer especial fincapé na mocidade, nas persoas maiores e na poboación en situación de vulnerabilidade, polo que os esforzos deben segmentarse por sectores, idades e perfís.

- [Campaña #alimentaciónessalud da Rede de Municipios pola Agroecología](#)
- [Programa de Agroecología Escolar de Sant Cugat del Vallès](#)
- [Zure Platerean Hasten Da Mundua · Concello de Deba](#)
- [Obradoiros de sensibilización en Valladolid](#)

A poboación con menos recursos é a que máis sofre as consecuencias da mala alimentación, polo que é necesario...

MEDIDA 12: FOMENTAR O ACCESO Á ALIMENTACIÓN SAUDABLE E SOSTIBLE PARA A POBOACIÓN MÁS VULNERABLE

Con accións como:

- » Mellora do apoio alimentario: axudas económicas, tarxetas de caixa ou outros sistemas con convenios con mercados municipais e redes de producción locais.

- [Troxeta moedeiro da Deputación de Barcelona](#)
- [Banco de Alimentos de Palma de Mallorca](#)
- [Banco de Alimentos de San Juan de Dios e CEIP Albolafia \(Córdoba\)](#)

- » Inclusión de produtos frescos e sans, locais e de tempada na dieta das persoas más vulnerables mediante incentivos e criterios sostenibles e saudables nos programas e iniciativas de axuda alimentaria.

[La Mimosa · Concello de Granollers](#)

[Proxecto de cestas solidarias do Concello de Valencia](#)

[Banco de Alimentos de Baztan](#)

- » Apoio ás iniciativas comunitarias de axuda alimentaria: espazos, infraestruturas e equipamentos para a producción e elaboración de alimentos e formación en alimentación saudable e sostenible.

[Agroplaza · Concello de Getafe](#)

[Xardíns Municipals La Coscollona](#)

[Hortas sociais de Meliana / Hortas en conserva ·Concello de Meliana](#)

[Hortas urbanas ecosociais en Palma](#)

[Horts urbanas municipais de Rivas](#)

[Xardíns Urbanos Comunitarios de Madrid](#)

[Rede Municipal de Hortas Urbanas das Palmas de Gran Canaria](#)

[Rede de Hortas Agroecológicas do Concello de Zaragoza](#)

NOTAS

1/ Por exemplo, no século VI a.C., ante a alarma da deforestación e da erosión en Atenas, prohibíronse as exportacións de produtos alimenticios, ofrecéronse subvencións á plantación de oliveiras e impulsouse o cultivo en terrazas. Pero a falta de orzamentos e de vontade política fixo que Platón certificase a dexeneración practicamente irreversible das vertentes atenienses 200 anos despois. Wright, D. 2006 *Unha breve historia do progreso*. Barcelona: Ed. Urano

2/ Segundo recoñece o propio Estado español na Lei 12/2013, do 2 de agosto, de medidas de mellora o funcionamento de cadea alimentaria inspirados na Directiva (UE) 2019/633 del Parlamento Europeo e do Consello do 17 de abril de 2019 sobre prácticas comerciais desleais nas relacións entre empresas da cadea de subministración agrícola e alimentaria, o actual executivo aprobou o 3/11/2020 a modificación da lei anterior para reforzala e coa intención de implementala a partir do 1/11/21. En termos reais a perda de renda é -12,46%.

23.042,43 € no 2020 vs 26.323,90 € no 2003. MAPA,2021. Contas Económicas da Agricultura ([Renda Agraria: Macromagnitudes Agrarias](#)). No caso dos peóns (entre os que se inclúen os agrícolas), 18.241,14 €, o 75% do salario medio bruto anual ([MITES, 2021. Informe trimestral da análise do mercado laboral. Xuño 2021](#)), sendo ademais dunha gran temporalidade (56% en 2019. A partir de [Eurostat, 2021](#)). No caso de pequenas e medianas explotacións, entendendo estas como as que teñen unha dimensión económica de menos de 50.000 € e menos de 36 ha, o valor engadido neto de explotación, que sería a mellor aproximación ao salario bruto anual, 21.642 €/ano, o 89% do salario bruto medio (MAPA, 2021. [Rede da Contabilidade Nacional Agraria](#)). Non obstante, tendo en conta a media de horas traballadas ([INSST, 2011. Enquisa nacional de condicións de trabalho no sector agrícola](#)) é posiblemente unha das retribucións máis baixas do Estado e con menor produtivididade laboral (a partir de [Eurostat, 2021](#)).

3/ INE, 2019. [Enquisa de poboación activa](#). Madrid: INE

4/ INE, 2022. [Censo Agrario 2022](#). Madrid: INE.

5/ O 60% das explotacións propiedade de mulleres teñen superficie inferior a 5 ha. INE, 2022. [Censo Agrario 2022](#). Madrid: INE.

6/ Catro empresas (Syngenta Group, Bayer, BASF e Corteva) controlan a metade das sementes comerciais do mundo e o 62% dos pesticidas. ETC Group, 2022. [Baróns da alimentación.2022 Lucro coa as crises, dixitalización e novo poder corporativo](#). ETC Group

7/ En 2021, a compra de productos alimentarios en gran distribución (hipermercados, supermercados e "descuentos") alcanzaron o 73,11%. Por exemplo, só Mercadona vendeu algo más (12,8%) que todas as vendas realizadas en todas as tendas tradicionais, peixarias, carnicerías/charcuterías e mercados e prazas do noso estado (13,7%). Estimación do datos do MAPA, 2021 [Panel de Consumo Alimentario](#). Nielsen IQ, 2022. Tendencias do Consumidor 2022.

8/ Consello Económico e Social, 2018. [O medio rural e a súa vertebración social e territorial](#). Madrid: Ed. Consello Económico e Social.

9/ En materia de saúde, e segundo a OMS, os alimentos, ben por unha dieta inadecuada ou por unha inxesta tóxica, están ligados ao 70% das mortes por enfermedades crónicas non transmisibles, incluíndo unha cuarta parte das formas de cancro. Fernández, M. F. Patologías relacionadas coa alimentación. En: [Saúde e Dereito á Alimentación. Benestar, equidade e sustentabilidade a través das políticas alimentarias locais](#) Valladolid: Fundación Entretantos e Rede de Cidades pola Agroecología: Cadan vez hai máis persoas en situación de inseguridade alimentaria . FAO, IFAD, UNICEF, WFP, WHO. 2022. [State of Food Security and Nutrition in the World \(SOFI\)](#) Roma: Ed.FAO

10/ Carricando, Aie C. Peiteado, 2010. [Quién contamina cobra? Relación entre la PAC y el medio ambiente en España](#). Madrid: SEO i WWF.

11/ Entre o 30% e o 50% dos alimentos comestibles na UE non se consomen. MAPA, 2021. [www.menosdespercio.es](#)

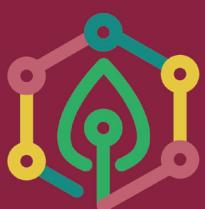
12/ Estímase que o sistema alimentario é o responsable de aproximadamente o 30% das emisións mundiais de gases de efecto invernadoiro, e inclúe unha importante parte na deforestación para o cultivo de cereais e protexinosos destinados ao cultivo intensivo. ONU, 2022. [Acción por el clima](#).

13/ O feito de que ata o 65% da superficie española está en alto ou moi alto risco de desertificación, cunha perda alarmante de capacidade de producción e da biodiversidade silvestre e cultivada asociada. MITECO, 2023. [A desertificación en España](#)

14/ Os usos agrícolas e gandeiros consomen o 80% da auga doce no noso Estado. MITECO, 2019. [Informe de seguimento dos plans hidrológicos de conca e dos recursos hídricos en España](#).

15/ Exactamente o 52,1% da pegada de consumo do noso Estado. Ministerio de Consumo e EC-Joint Research Centre, 2022. [Sostenibilidade do consumo en España. Avaliación dos impactos ambientais asociado aos patróns de consumo a través da Análise do Ciclo de Vida](#). Madrid: Ed. Ministerio de Consumo.

RED DE
MUNICIPIOS POR
LA AGROECOLOGÍA